

Európska únia
Európsky sociálny fond

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

**VZDELÁVANÍM
PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV
K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH
RÓMSKYCH KOMUNÍT**

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Kód ITMS: 26130130051

číslo zmluvy: OPV/24/2011

Metodicko – pedagogické centrum

Národný projekt

**VZDELÁVANÍM PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV
K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH RÓMSKYCH KOMUNÍT**

Jana Köryová

**Rómovia v rozprávkach
O Roma andro paramisa**

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum,
Ševčenkova 11, 850 01
Bratislava

Autor UZ: PaedDr. Jana Köryová

Kontakt na autora UZ: Chrasť nad Hornádom č.44, 053
63, zs.chrastnh@gmail.com

Názov: **Rómovia v rozprávkach**

Rok vytvorenia: 2013

**Oponentský posudok
vypracoval:** Mgr. Katarína Skokanová

Preklad: PhDr.František Godla

ISBN 978-80-565-1263-0

Tento učebný zdroj bol vytvorený z prostriedkov projektu Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunit. Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov Európskej únie.

Text neprešiel štylistickou ani grafickou úpravou.

Obsah:

Ako išiel Midu hľadať prácu	4
Sar o Midus rodelas peske but'i	
Ako Filip zarobil na chlieb	7
Sar o Filipos zarodňas pro maro	
Sar o Fil'ipkus rodňas marro le čhavage/	Chyba! Záložka nie je definovaná.
Dve sestry	12
Duj pheňa	
Na motýle	16
Pro paparugi /pro motil'i/	
Upro lepetki	17
Dvaja dobrí a dvaja zlí bratia.....	19
Duj lače, the duj rosna phrala	
Zoznam použitej literatúry	
.....	18

1 Napíš do okienok tabuľky správne písmená a dozvieš sa, čo išiel hľadať Cigán Midu.

Slovo napíš aj do názvu rozprávky, rozprávku si pozorne prečítaj:

Pisin andre tabuľkakere oblakici čačikane l'iteri u dodžaneha pes, so gel'as te rodel o Rom Midus. O lav pisin andro la paramisakero nav, e paramisi mište gen:

1 Prvé písmeno v slove **priateľ**.

Jekto l'itera andro lav priateľ

2 Piate písmeno v slove **kamarát**.

Pančto l'itera andro lav kamarat.

3 Tretie písmeno v slove **krása**.

Trito l'itera andro andro lav krása

4 Šieste písmeno v slove **mravec**.

Šovto l'itera andro lav mravec

5 Druhé písmeno v slove **cukrík**.

Dujto l'itera andro lav cukrik

--	--	--	--	--

**Ako išiel Midu hľadať
Sar gel'as o Midus te rodel**

V osade bola bieda a hlad. Cigáni nerobili, nemali kde. Žila tam jedna Rómni, jazyčnica, volali ju bengerica - čertica. Na každého niečo vymyslela a podpichovala jedného proti druhému. Cigáni sa viacej vadili a bili, ako boli k sebe dobrí. Starý vajda jej takto dohovára: „Bengerica, Bengerica, čo to len stváraš?! Fuj, treba nám také rozbroje? Robotu nemáme, hladujeme. Vymysli niečo, čo by ľuďom v osade pomohlo, a nie rozoštvalo!“

Bengerica sa zahanbila a sľúbila, že niečo vyhúta. Prišla k Midovi a vraví mu: „Dobre by bolo, keby sme do roboty chodili. Choď do kostola za Kristom a popros ho, aby nám dal nejakú robotu. Aj my sme jeho deti!“ Midu šiel po omši do kostola. Skrúšene si kľakol pred oltár a potichu sa začal modliť. Zbadal ho kostolník a pomyslel si: „V tom niečo musí byť, keď Cigán prišiel do kostola!“ A schoval sa za oltár. Naraz Midu dvihne hlavu a hovorí: „Tak ty si na nás, Rómov, zabudol? Pozri, ako hladujeme. Vieme, že treba pracovať, ale tej roboty by si nám mal najprv dať!“ Kostolník spoza oltára zakričal: „Príď zajtra. Ja vám dnes pôjdem robotu pohľadať!“ Spokojný Midu hovorí: „Dobre, zajtra prídem. Ale keď tú robotu pre nás nenájdeš, tak ti bakuľkou kosti spočítam!“ Midu sa odsučtal do osady a porozprával, čo bolo. A hľa! Nikto sa v ten večer nebil, nehádal, všetci čakali, čo sa stane na druhý deň. Kostolník videl, že niečo nie je v poriadku. Utekal to oznámiť farárovi. Ten mu však povedal: „Teraz je na tebe rad, aby si niečo vymyslel, ako zachrániť drevenú sochu Krista. Na druhý deň ide Midu do kostola, od dverí sa už modlí. Zdvihne oči a čo nevidí!? Namiesto veľkej sochy Krista stála tam celkom maličká.“

Midu kričí: „Hej! A kde je ti otec?“ Kostolník: „Išiel Cigánom robotu hľadať!“ „Ten má ale šťastie,“ hovorí Midu, „aspoň že ju hľadá, keď ju ešte doteraz nenašiel. Ináč by už dávno nebol medzi živými!“

Andro taboris sas čoripen the bokh. O Roma nakerenas, na sas len kaj. Dživelas odoj jekh romňi so la sas bari čhib, vičinenas la bengerica – bengeňica. Pre sakoneste varesa avri gondofinelas, opremarelas jekhes pro aver dženo. O Roma pes buter vesekedinenas, the marenas, sar sas kija peste lače. U phuro vajdas lake avka dovakerelas: „Bengenico, Bengeňico, s' oda tu ča keres?! Phuj, kempel amenge ajso rosňipen? But'i amen nane, tirinas bokh. Dikh, so pes delas ste kerel, sar te šigitinas le Romenge andro taboris, na len maškar peste te rosňarel!

E Bengerica pes landžandžľa u phend'as le vajdaske, kaj pro vareso avla. Avľas ki o Midus u phenel leske: Mište elas, te andre but'i phirahas. Dža andre khangeri pal o Jezus u mang les, te del amenge varesavi but'i. Se the amen sam leskere čhavore!“ O Miduš pal e omša geľas andre khangeri. Peľas pro khoša paš o oltaris uchudňas pes lokes te modľinel. Dikhľas les o kostolňikos u gondofind'as peske: „Andro oda musaj vareso te avel, te Rom avľas andre khangeri!“ U garud'as pes pal o oltaris. Jekhvareste o Midus vazdel o šero a u vakerel: Ta tu pre amende pro Roma bisterďal? Dikh, sar tirinas bokh. Džanas, hoj kempel but'i te kerel, no odi but'i šaj amenge dehas!“ O kostolňikos palal o olaris vičind'a: „Av tajsa. Me tumenge ada d'ives džava te rodel but'i!“ Bikivel Midus phend'as: „Mište, tajsa avava. No te but'i perdal amende na arakheha, akor kala baľuha tuke o kokala zgenava!“ O Miduš pes odcirdňas pale andro taboris vakerďas, sar sas. U dikh, ňiko pes oda raťi na marelas, na halasinelas, savore užarenas, so pes ačhela pro aver d'ives. O kostolňikos dihľa, hoj vareso nane pro peskero than. Denašelas oda te phenel le rašaske. Oda leske phend'as: „Akana hin pre tute vareso avri te gondofinel, sar andre te arakhel e kaštuňi socha le Kristoskeri. Pro aver d'ives džal o Midus andre khangeri u imar le vudarestar pes modľinel. Vazdel o jakha u so na dikhel! Odoj kaj ačhelas le Kristoskeri bari socha, ačhelas akana ča cikňori. O Midus chudňa te kerel vika: „Hej! A kaj tuke o dad?“ U o kostolňikos phend'as: „Geľas le Romenge but'i te rodel!“ „Hin oda les bacht,“ phend'as o Midus, choča hoj la rodel, te mek la na dži akana arakhľas. Bo te oda elas aver, imar na elas maškar o džide!“

Z knihy E. Lackovej Rómske rozprávky str. 87 – 90

2 Dopln vetu:

Cigánom z osady najviac chýbala p

Le Romenege andal o taboris maj buter chibaľinelas b

3 Napíš, prečo je práca pre ľudí dôležitá.

Pisin, soske hiňi e but'i perdal o manuša but kamľi.

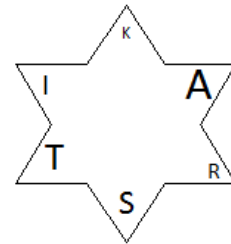
4 Podčiarkni vetu, ktorú povedal kostolník na Midovu otázku: „A kde je ti otec?“

Cirde linka tele veta, so phend'as o kostolník os pro Midoskero phučiben: „A kaj tuke o dad?“

- a) Išiel pre deti do školy
Ge'la vaš o čhave andre škola chaben
- b) Išiel ti priniest' jedlo.
Ge'las te anel tuke o
- c) Išiel Cigánom robotu hľadať.
Ge'las le Romenge te rodel bu'i
- d) Išiel do práce.
Ge'las andre bu'i

5 Zorad' písmená z hviezdy od najmenšieho po najväčšie. Vzniknuté slovo napíš do vety:

*Thov o literi andal e čercheň ciknederatar ki e majbareder.
O lav so avka chudňal pisin andre veta.*

Mido išiel do kostola poprosiť o robotu
O Midus ge'las andre khangeri te mangel bu'i

6 Vymaľuj obrázok, znázorňujúci, kde sa odohráva dej rozprávky.

Ma'lin avri obrazkos so sikavel kaj džal e paramisi.

7 Napíš písmená v správnom poradí a zistíš, kto je autorom rozprávky. Napíš meno autora na čiaru.

Pisin o literi avka, sar kamen te džal pal peste u arakheha, ko adi paramisi pisind'as.

↘ ↗ ↘
E E A A K V
L N L C O Á

Ako Filip zarobil na chlieb

Bola tuhá zima. V začmudenej chatrči sa k peci tlačilo päť polonahých detí. Srdce Rózy, ich matky, zovrela úzkosť. Dnes jedli iba posolené zemiaky, ale čím ich nasýti zajtra? Malá Mária, sotva dvojročná, zaľnkala: „Mamička, daj mi ešte jeden zemiak!“

Róze od žiaľu oťaželi nohy. Vzala Mária do náručia a do uška jej zašepkala: „Dnes už nemám, ale zajtra pôjdem po pýtání. Donesiem ti krajec chleba, a teraz už choď spať. V spánku zabudneš na hlad!“ Do chatrče vstúpil Filip. Bol premrznutý na kosť. Postavil sa k peci a šúchal si skrehnuté dlane. Róza vrhla na muža zlý pohľad a opýtala sa: „Požičala ti?“

Rozhnevaný Filip vykrikoval: „Skupaňa! Povedala, že nemá! „Najradšej by som jej okále vydriapal!“ Róza pozakrývala deti starou dekou a odvrkla: „Si zlomyseľný Filip! Lenivosť ťa zožiera. Nemuseli by sme si požičiavať, keby si prácu hľadal!“ „Vari si zošalela?“ zlostil sa Filip, „každý deň obchádzam gazdovské domy a pýtam sa, či netreba narezať drevo, alebo kydať hnoj!“ Ráno išiel do dediny, ale večer sa opäť vrátil s prázdnyimi rukami. Hladný vstúpil do chatrče a nakukol do hrnca. Hľa! Boli v ňom uvarené zemiaky. Prstami ich povyberal a lakomo strkal do úst. Jedol hltavo, div sa nezadusil. Znenazdajky do chatrče vošla Róza. Vypleštila oči na Filipa a opýtala sa: „Koľko si zarobil, Filip?“ Filip zhltol posledný zemiak a zašomral: „Róza, daj pokoj, svrbí ťa jazyk?“ Róza sa napajedila a začala vrieskať: „Zasa nič? A ešte berieš to, čo som vyžobrala pre deti? Si leňoch! Ach, Deloro, prečo si ma tak potrestal?!“ Od zúfalstva si šklbala vlasy a lamentovala, až za uši zachádzalo.

Filip stál ako omráčený. Nemohol pochopiť, prečo mu Róza neverí. Zmocnil sa ho veľký hnev. Nie ... nemôže jej ublížiť. Deti by zašli hladom, keby Róza nežobrala. Ako ju len ľúbi, celým svojím srdcom, ale ich lásku pochovala bieda.

Jedného večera, keď opitý Filip začal spomínať aký je on silák, akých mocných chlapov premohol v stávke, do krčmy vstúpil najbohatší gazda Jurčo. Omrzeli ho chvastavé reči, rozhodol sa Filip vyskúšať. Cigánovi pred celou krčmou povedal: „Filip, viem, že si silák! Dám ti metrák pšenice, ak ho zo zeme dvihneš! Súhlasíš?“

Filipa opanoval strach, telom mu prebehla triaška. Náhle uvidel pred sebou žalostný obraz hladných detí. „Bože, metrák pšenice! Mlynár by z nej namlel múku a Róza by upiekla voňavý chlieb. Celý stôl by zaplnila bochníkom chleba!“ túžobne zavzdychal Filip. „Pokúsím sa, pán Jurčo! Môžeme začať!“ povedal Filip.

Gazda poslal sluhu, aby priniesol pšenicu. Filip sa postavil k vreću, srdce mu tlklo až kdesi v hrdle: dokáže to, nedokáže? Gazda Jurčo zavolať: „Filip, dočerta, tak sa už hýb!“ Filip sa poslušne zohol, objal vreće a nohami sa zaprel o dlážku. Od námahy mu vyliezali oči z jamôk. Ťažké bremeno sa pohlo. „Musím vydržať! Aby sa viac neposmievali mojej biede a nešťastiu! A vám, deti, prinesiem chlieb...“ šepkal si Filip cez zaťaté zuby.

Gazdovia s úžasom sledovali stávku. Ešte kúsok! Nato jeden z nich zvolal: „Zodvihol! Cigán si zarobil na chlieb!“ Vtedy vreće tupo buchlo na dlážku a Filip klesol na kolená. Z úst mu vytekali dva pramienky krvi. Bol mŕtvy. Ťarcha mu utrhla srdce.

Chatrč s hladnými deťmi osirela. Róza sa od zúfalstva váľala po snehu a kričala nepríčetným hlasom: „Filip! Vráť sa, Filip môj najdrahší...!“

Sar o Fil'ipkus rodñas marro le čhavage

Sas baro šil. Andro phagerdo kheroro pes paš o bov kija peste kikidinas pandž lange čhavore. Andro lengera dakro la Rozakro jilo sas bari dukh. Ada d'ives chanas ča phuvale loneha, no so len dela te chal tajsa ? E cikni duje beršengri Marinka zarund'as: „Dajorije, de man mek jah phuval'i !“ La Rozake pharipnastar pharile o phindre. Il'as la Marinka angal'ate u andro kanoro lake šepetind'a: „Ada d'ives man imar nane, no tajsa džava te mangel. Anava tuke kotor maro u akana imar džá te sovel. Andro soviben bistereha pre bokh !“ Andro kheroro avl'as o Fil'ipos. Sas fad'imien pro kokalos. Ačhil'as ki o bov u čuchinelas o šil'arde vasta. E Roza pre leste čhid'a chol'amen jakha u phučl'as lestar: „Diñas tuke kečen ?“ Chol'amen Fil'ipos vičind'a: „Džungal'i, phend'as, hoj la nane ! „ Mek radeder lake o jakha avri cirdňomas !“ E Roza andreučhard'as le čhavoren puraňa dekaha u telal o nakh phend'as: „Sal rosno manuš Fil'ip ! O mošal'ipen (l'egaripen) tut avri chal. Na

kampelas amenge te phirel te mangel kečen, te tuke arakhehas but'i !“ „Ta so, dil'inał'inał' ?“ choł'isał'olas o Fil'ipos, sako d'ives phirav pal o chulajengere khera u phučav, či nakampel te čhingerel kašta, vaj te čhivel avri o ganajos !“ Tosara gel'a andro gav , rat'i pale avelas čuče vastenca. Bokhalo dikhl'as andre piri. Dikh, andre piri sas tade phuvale (zemiaky). Anguštenca len avri kidelas u sigh thovečlas peske andro muj. Avka chalas, mište natasł'olas. Pro oda avl'as andre e Roza. Cirdña avri o jakha pro Fil'ipos u phučl'as: „Keci zarodňal Fil'ip ?“ O Filipos nakhad'as e agorutňi phuvał'i u phend'as: „Roza, de smirom, chadžol tut e čhib?“ E Roza choł'isał'il'a u chudña te viskinel. „Pale nič ? U mek les oda, som and'om le čhavorenge ? Sal l'engarıs ! Ach Deloreja, soske man avkes mares ?!“ Bara žal'ater peske čhingerelas o bala u vičinelas, až o kana dukhanas. O Filipos ačhelas sar pal o šero demado. Na achał'olas soske leske e Roza napat'al. Chudňas les bari choł'i. Na... našt'i lake kerel vareso rosno. O čhavore merenas bokhatar, te e Roza na anelas andal o gav. Sar la but kamel igisne peskere jileha, al'e lengero kamiben parund'as o baro čoripen. Jekha rat'ate sar mato Fil'ipos chudňas te leperel, savo ov (jov) hino zoralo, save zorale muršen prezorał'ard'as so pes ačhade, andre karčma avl'a majbarvaleder chulaj Jurčo. Imar našt'i šund'as sar pes o Fil'ipos ašarel u kamł'as les avri te chudel. Le Romeske anglo savori karčma phend'as: „Filip, džanav kaj sal zoralo ! Dava tuke jekh centos pšenica, te les pal e phuv vazdeha ! So phenes ?“ O Filipos darand'il'as, prekal leste pregel'as vareso izdralo. Jekhvarestar dikhl'as anglal peste obrazıs peskere bokhale čhavorengero. Devla, jekh centos pšenica ! O malmošıs latar erňinela aro (jaro) u e Roza pekalo lačno sagošno maro. O skamind pherd'arela bare kotoreha mareha !“ užaripnaha cirdňas e vod'i o Fil'ipos. „Mište raja Jurčo. Šaj zachudav !“ phend'as o Filipos. O chulaj bičhad'as khere le solgas te ansl e pšenica. O Fil'ipos pes ačhad'as ki o gono u jilo leske marelas až varekaj andro kirlo: vazdela oda, navazdela ? O chulaj Jurčo vičind'as: „Fil'ip, andro bega, imar pes čalav !“ O Fil'ip band'il'as, obchudňas o gono u le pindrencia pes zathod'a andre phuv. La zoratar so delas avri pes leske o jakha avri ispidenas. O pharo gono pes čalad'as. „Musaj som te l'ikerel avri !“ Te buter na asan mandar, hoj som čoro the bibachtalo. U tumenge mire čhavore anava maro...“ šepkinelas peske o Fil'ipos perdal o danda. O chulaja dikhenas pro oda stavišagos. Mek kotororo. Pro oda jekh chulaj vičind'a: „Vazdňas ! O Rom peske rodňas pro maro !“ Akor o gono pel'as pre phuv u o Fil'ipos pel'a pro khoča. Andal o muj leske avri čul'onas duj ratvare leňora. Sas mulo. O pharo gono leske tele čhind'as o jilo.

O kheroro le bokhale čhavorencva ačhi'as bi dadeskero. E Roza andre bari žal'a pes čhivkerelas pal o jiv u dukhade hangoha vičinelas: „Fil'ip ! Av pale, Fil'ip mire jileskro...!

Z knihy E. Lackovej, Rómske rozprávky str. 36 – 43
(skrátené)

1 Napiš, či je príbeh veselý, alebo smutný, prečo si to myslíš.

Pisin savo ada ačhipen – lošalo (vešelo), vaj pharejileskero, soske tuke oda gondolines ?

Napiš na čo potreboval Midu pšenicu.

Pisin, soske le Miduske kampelas e pšenica ?

2 Prečítaj si vetu v rómskom jazyku a nájdi ju v texte rozprávky a napíš ju na čiaru „Mamo de man peki phuval'ori, som bokha'li.

Kto povedal túto vetu? Zakrúžkuj správnu odpoveď.

Ko phend'as adi veta ? O čačipnaskero pheñiben thov andro kružkos.

- a) Mama e daj
b) Mária e Marinka

c) Filip o Filipos

4 Doplň chýbajúce slová z viet do hrebeňovky a zistíš, či si odpovedal/a správne. Pomôž si textom rozprávky. Písmená z označených rámečkov napíš na čiaru.

Doker o lava andal o veti andre hrebeňovka so chibal'inen u dikheha či phend'al mištes. Šigitin tuke le tekstoha andal e paramisi. O literi andal o avriznčimen ramki pisin pre ľňajka.

1 O deti sa doma starala

.....

**Pal o čhavore khere pes
starinelas**

2 Aby si nemuseli požičiavať,
Filip si mal hľadať

2. Kaj te nalenas kečen, o
Filipos musaj sas te rodel
peske

3 Mama sa volala

E daj pes vičinelas

.....

4 Otec sa volal

O dad pes vičinelas

5 Filip mal dvihnúť vrece

O Filipos kamelas te vazdel o gono.....

6 Filipovi vytekali z úst dva pramienky.....

Le Filiposke andal o muj čul'anas avri duj ľeňora.....

.....

5 Oprav chybu v rómskom texte. Chybné slovo podčiarkni, nahrad' ho správnym slovom, napíš ho na čiaru pod textom. Slovo napíš v rómskom jazyku. Pomôžu ti prvé dve vety v rozprávke.

Priker e chiba andro tekstos. O rosno lav podčiarkni u pro leskero than thov lacho lav. O lav pisin sar romano lav. Šigitinena tuke ešebna duj veti andal e paramisi.

5 Ehas jevend, baro šil. Andro phagerdo kher paš o bov tačon duj čhavore, pre lende ča čhingerde gadora.

.....

1	2	3	4	5	6	7
	P			P		O
A						
		Z	L	E	V	
					I	R
	U					
						L

6 Pod každý obrázok napíš správne písmeno a dozvieš sa názov knihy Eleny Lackovej, z ktorej je rozprávka.

6 Tel o sako obrazkos pisin spravno l'itera, u dodžaneha tut savo nav hin la knižkake so pisind'as e Elena Lackova.

											
Ó	Y	R	M	V	K	Á	S	Z	É	P	O

															
				.										.	

Dve sestry

V jednom meste raz žili sestry Kole a Bója. Rodičov už dávno nemali, v kamennom dome bývali samy. Kole bola dobrá a skromná, Bója zasa zlá a lakomá.

Jedného večera na dvere ich chalupy zaklopal starček. „Dobrý večer, dievčence,“ pozdravil ich pekne. „Dajte mi prenocovať, aby som zajtra ráno mohol kráčať ďalej čerstvý.“ „Ta id', starče,“ okríkla ho Bója, „tulákov poznáme. Ešte nám do rána niečo ukradneš.“ Ale vtedy sa starého pútnika zastala dobrá Kole.

„Nieže tak, sestra, k pocestným musíme byť dobrí. Len poďte, prenocujte u nás. Však sa dáko pomestíme. Dala mu večeru, svoju posteľ mu odostlala a sama sa utiahla k peci na stolček. Bolo vidieť, že sa to pútnikovi páči. Najedol sa, umyl, a keď už ležal pohodlne v posteli, povedal Kole:

„Dobrá si Cigánka, mäkké srdce máš, za svoju pohostinnosť dostaneš odmenu. Pod' bližšie, pošepkám ti, čo máš zajtra spraviť.“ „Len čo svitne, pôjdeš za mesto. Stojí tam čerešňový sad. Vezmi si košík a naoberaj doň čerešní až po vrch. Prinesieš mi ich sem a ja ti za ne dobre zaplatím. Keď stavec zaspal, Bója udrela zle – nedobre na sestru. „Už aj vyzrad', čo ste si šuškali s tým starigáňom. Lebo ak nepovieš, vystrčím ťa z dverí a toho tuláčiska zadymeného tiež. Kole bola mladšia, vždy poslúchla svoju sestru. Aj vtedy jej všetko pekne povedala. „Pcha, hlupaňa, len si choď a trhaj čerešne v skupáňovom sade. Nech ťa chytí a hnáty ti doláme.“ Ráno, ešte ani slnko nevyšlo, vstal pútnik z postele. Videl, že Kole sa už vracia s plným košíkom veľkých čerešní. „Privstala

si si, dievčička,“ uvítal ju s úsmevom, „tak čo, ako sa ti trhali?“ „Dobre, ujko, tu ich máte i s košíkom, cestou ich zjete. A platiť mi nič nemusíte.“ „Dobré srdce máš, dušička,“ znova ju pochválil, „naberiem si z nich do kapsy a ostatné ti nechám.“ Starec si odsypal hrst' čerešní do torby a potom košíkom mocne zatriasol. V tú chvíľu to v košíku zazvonilo, každá čerešnička sa premenila na poriadny dukát. „Zbohom,“ lúčil sa s Kole pútnik, „sľúbil som ti, že za čerešne zaplatím. Nuž toto v košíku je tvoje. „Veď je to celé bohatstvo,“ zalomila rukami prekvapená Kole a oči sa jej radosťou rozšírili.

Keď zlatky zazvonili, prebrala sa zo spánku i Bója. Videla a počula všetko, zmocnila sa jej veľká závisť. Chytró sa zošuchla z postele a začala nástojiť, aby starec aj jej nadelil zlatiek.

„Nocoval si aj v mojej chalupe,“ vravela mu zlostne, ale i s plačom „teda i mne za nocľah zaplat'!“ Starec chvíľu otáľal, potom povedal: „Dobre, dostaneš plácu. Choď a natrhaj aj ty čerešní. No natrhaj ich až zajtra.“ „Načo by som vyčkávala do zajtrajška. Počkajte tu na mňa, o chvíľu sa vrátim s plným košíkom.“ Ale pútnik pokrútil hlavou. „Náhlim sa, nemôžem na teba čakať. Keď sa vrátiš, sama košíkom potras. „A čo keď čerešne zostanú iba čerešňami?“ „Dávam ti slovo, že sa aj tvoje premenia.“

Starec sa pobral preč a Bója bežala do sadu. Vbehla medzi stromy a nevšimla si, že gazda je už v sade a pozerá sa na ňu, ako mu oberá ovocie. Keď už mala plný košík a chcela ísť domov, čakal ju pod čerešňou. Chytil ju za ruku a odviezol ju rovno k richtárovi.

Bóju vsotili do žalára. Košík s čerešňami jej nechali, vraj nech si ich naposledy užije. Zle sa s ňou malo stať. Mestský kat ju za krádež istotne odtne hlavu. Našťastie sa Kole dozvedela, prečo sa sestra nevrátila. Odsýpala z tých peňazí a bežala za gazdom. Ponúkla mu za čerešne desať dukátov a prosila ho, aby žalobu odvolal. Gazda sľúbil, že všetko odvolá. Richtárovi tiež čosi zaplatil a tak Bóju vypustili.

Sestry prišli domov. Bója netrpezlivo košíkom zatrepala. V tej chvíli sa čerešne začali hýbať, menili sa na žaby, jašterice a všelijakú inú háved'. Až večer si sestry sadli ukonané. Kým vymietli všetku háved' z chatrče, ubehol deň akoby nič. Chvíľku sedeli nad prázdny košíkom, a potom sa Bója ticho ozvala:

„Ďakujem ti, sestra, že si ma pred katom zachránila. Dobré srdce máš a ten starček ťa odmenil spravodlivo. Poučila som sa, odteraz budem k ľuďom inakšia.“

Kole bola dobrá, dukáty, čo jej zostali, si nenechala sama. Míňali ich aj so sestrou spolu.

Duj pheňa

Andro jekh foros jekhvar dživenas duj pheňa. Vičinenas pes Kola the Boja. Le dades the la dajora lern imar na sas u andro baruno kher dživenas korkore. Jekha raťate provudar andro lengero kheroro durkind'asphuroro manuš. „Lačo raťi čhajorale,“ šukares pal'ikerďas. Muken man ta raťarel, hoj te tajsa šaj džav dureder avri suto.“ „Ta dža, phureja zvičind'as e Boja, kudušen prind'žaras. Mek dži todara amnge vareso čoreha.“ No ako pes vaš o phuro manuš ačhad'a i lači Kole. „Na avka pheňije, ki o dromengre manuša musaj sam te avel lače. Ča aven, raťaraha tumen. Se varesar reš'uvaha. Diñas le te chal raťakero chaben, peskero had'os leske odučhard'as u korkori pes thod'as ki o bov pro skamindoro. Diťholas, hoj le phureske oda hin pre kedva. Čal'il'as, thod'as u sar imar paš'olas šukares andro had'os, phend'as la Kolake. Lači sal Romaňi džuvľi, kovlo jilo tut hin, vaš e paťiv so mange sikad'al chudeha mandar odmena. Av paš mande pašeder, šepkinava tuke, so kames tajsa te kerel.“ Ča so pes o kham sikavela, džaha pal o foros. Odoj ačhel čerešnengeri bar. Le o košaris u kide andre čerešňi pherdes. Aneha mange len adaj u me tuke mište poťinava. Sar o phuro zasut'as, e Boja demad'as choľaha pre phen. Imar mange phen, so tuke šepkinehas le džungale phureha. Bo te napheneha, čhivava tut avri andal o vudar, the ole phureha khandineha.

E Kole sas terneder, sakovar šunelas peskera pheeder pheňa. U akor lake savoro avri phend'as. „Ha, tu dil'iňi, ča tuke dža u čhinger o čerešňi andre le gadžeskeri bar. Te kamelas tut te chudel u o čanga tuke phagerel.“ Tosara, sigeder sar o Kham avri avľas ikhľas hoj e Kole imar avel pale pherde košariha bare čerešňenca. „Sigeder uščil'al čhajorije,“ diñas pes kija late anglal asandos. „Ta so, sar pes tuke čhingerenas?“ „Mište kaku, len tumenge the le košariha, sar džana pal o drom, ta len chana. U te poťinel mange na mušines.“ lačo jilo tut hin“ pale la ašard'as, „lav mange lendar andre torba u okola tuke mukav.“ O phuro manuš il'a peske le čerešňendar andre torba u pal'is il'as o košaris u zoraes leha razind'as. Andro oda momentos andro košaris vareso harangozind'as, sakona čerešňicatar ačhil'as šukar dukatos. „Ačh devleha, phend'as o dromeskero manuš la Kolake, phend'om tuke, hoj vaš o čerešňi tuke poťinava. Oda, so hin andro košaris, hin tiro. „Se oda baro barval'ipen,“ phagl'as le vastenca darangutnones e Kole u o jakha pes lake lošatar rozčirdne.

1 Nájdi v texte aspoň tri vlastnosti, ktoré mala Bója a aspoň tri vlastnosti, ktoré mala Kole. Napíš ich v slovenskom aj rómskom jazyku. Označ tie, ktoré by si chcel/-a mať.

Arakh andro tekstos vaj trin vlastnosťi, save sas la Boja u trin vlastnosťi, save sas la Kole. Pisin len slovařika the romanesh. Znařin ola, save kamehas, kaj tire te aven.

Bója: _____

Kole: _____

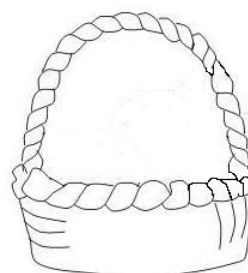
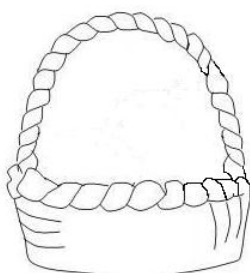
2. Páčilo sa ti viac správanie Kole, alebo Bóje? Napíš prečo.

2. Ko sas ole duje pheňendar feder o Kole, vaj e Boja ?

Viac sa mi páčilo správanie....., lebo Buter
mange sas pre kedva _____ vaš oda _____

3 Nakresli, čo kázal starček Kole naoberať do košíka a na čo sa to premenilo.

3. Kreslin, so phend'as o phuroro manuř la Kolake te kidel andro kořaris u so pes olestar pal'is ačhil'as.

4 Vyfarbi slová, ktoré označujú, na čo sa premenili Bójine čereřne.

4. Avri farbin o lava, save sikhaven so pes ačhil'as le Bojakere čereřňendar.

srdiečka	žaby	hady	zajace	slimáky
jařterice	chrobáky	kamene	cukríky	iná háved'

5 Napíš hrubo vyznačené vety zo začiatku rozprávky v rómskom jazyku.

5. Romanes pisin thules pisinde veti andal o angluno paramisakro agor.

6 Nájdi v závere rozprávky vety, v ktorých sa píše o tom, ako Kole svojim dobrým srdiečkom zmenila sestru. Čo povedala Bója sestre, ako sa bude odteraz správať.

Vety podčiarkni.

Arakh andro paramisakro agor veti, andro save pes pisinel pal oda sar e Kale peskere lache jiloreha prekerd'as peskera pheňa. So phend'as e Boja la pheňake, sar akanastar pes fikerela. O veti počiarlin.

7 Prečiarkni v rade písmen všetky písmená B, F, D a zistiš, ako sa volá spisovateľ, ktorý napísal túto rozprávku a ako sa volá kniha. Riešenie napíš.

Andro fiterengero rados prečjarkin savore fiteri B, F, D u dikheha sar pes vičinel o lekhado (spisovateľis), so pisind'as adi paramisi, the sar pes vičinel e gend'i (knižka). Pisin sar oda kerehas.

BMIFLFABN/HDÚŽDBEVBKFDA/ČAFRBDOKFRÁBSFNFDA/FRBDFUCDDA

Na motýle

Bol teplý podvečer a Dežo s úžasom pozeral schovaný za hrubým stromom na medvedicu s mláďaťom, ako sa hrajú kúsok pred ním. Malý macko poskakoval **pri mame medvedici** a hral sa so suchou haluzou. Dojemná idylka medvedice s mláďaťom na chvíľu odradila Deža, aby ich zastrelil. S úsmevom ich chvíľu pozoroval a zacielil puškou.

Vtom počul za svojim chrbtom **strašný rev medved'a** a ťažká laba mu spočinula na pravom pleci. Ťažoba mu podlomila kolená a s hrôzou sa otočil. Medved' stál na zadných labách a Dežo takmer zamdlel.

„Dežo, **poľuješ na medvede**, na medvede?“ zrukol medved' a vyceril zubiská.

Dežo sa celý roztriasol a povedal: „Oh **nie, pán medveď, na motýle**, na motýle.“

Pro paparugi

Sas tato paš raťakro d'ives u o Dežis garudo pal o thulo kaštuno avri porarde jakhenca dikhekas sar e ričuňi le ternore ričuneha pes bavinel šuke konarika. E kovľard'i idilka nadomukľas le Dežiske hoj te ľivinel. Asabnaha pre lende dikhelas u cil'ind'as e puška.

Akor šund'as pal peskero dumo ričuneskero zoralo ričos u phari laba leske thod'as pro čačo phiko. Tel o pharipen pes leske tele phagle o khoča u bara daraha visaľil'as pal peste. O ričuno ačhelas pro palune u o Dežis mište na mengľisaľil'as.

„Deži tu **džas la puškaha pro ričune**, pro ričune?“ Gravčind'as o ričuno u avri diñas pre leste peskere bare danda.

O Dežis igisno izdralas u phend'as : „Och **na, raja ričuno, pro paparugi**, pro paparugi.“

Neznáme slová: ričuno = medveď, ričuňi = medvedica, ričunoro = medvedík

Upro lepetki

Sja tato ki reťate te Dežo naužardan dikhelahi garudo palo baro kašt upri medva le ternea, sar pes khelen čuloro anglal leste. Cikno Macko podchučerkerelahi paš pri daj medva te khelelahi pes la šuka agaha. Kovľardo idilka medva le ciknoha upro čuloro darad'a Dežo, te len ľivinel. Asabnaha len čuloro dikhelahi jakhenca te mirinelahi puškaha.

Androda šund'a pal pro dumo darado vika medve te pharo baro pindro leske ačhila opre upro čačo phiko. Avri cirkerimo leske podphagerd'a khoča the bara daraha pes visarkerd'a. Medvo uštelahi upro palune bare pindre te Dežo maj zamerd'a.

„Dežo, chudkeres upro medvi?“ zvičind'a zorale medvo te diňa avri o danda.

Dežo pes calo izdrelahi te phend'a: „Oh naa, raj medvo, upro lepetki, upro lepetki.“

Ján Šándor Paramsi / Príbeh str. 38 -

1 Prečítaj si rozprávku v slovenskom aj rómskom jazyku. Nájdi a podčiarkni v obidvoch textoch s čím sa hral macko. Slová napíš v slovenskom aj rómskom jazyku. Obrázky vymaľuj.

Gen e paramisi andro slovařiko the andre romaňi čhib. Arakh u podčiarkni andro so duj teksti soha pes bavinelas o cikno ričunoro. &o lava pisin slovatikones the romanesh. O obrazki avri maľin.

2 Hruba vyznačené slová v slovenskom texte nájdí v texte v rómskom jazyku a prepíš ich.

Thules avri kerde lava andro slovařiko tekstos, arakh andro romano tekstos u pisin len avri.

3 Vyhl'adaj v texte slová a doplň vetu:

Rode andro tekstos lava u dothov andre veta.

Kovľardo idilka medva leupro čuloro daraďate len řivinel.

řažoba mu kolená a s sa otočil. O pharipen leske.....khoa u d visařil'as.

.....len čuloro dikhelahite mirinelahi puškaha. O pharipen leske.....khoa u d visařil'as.

4 Označ, čo sa pýtal medved' Deža:

Avri značin so phučľas o ričuno le Dežistar:

a) **Pol'uješ na motýle ?**

řivinkeres pro paparugi ?

c) **Pol'uješ na**

řivinkeres pro

b) **Pol'uješ na medvede?**

řivinkeres pro ričune ?

d) **zajace?**

pro šošoja ?

5 Označ, čo odpovedal Dežo medved'ovi:

Avri značin, so phend'as o Dežis

le ričuneske

a) Na medvede. Pro ričune

b). Na včielky

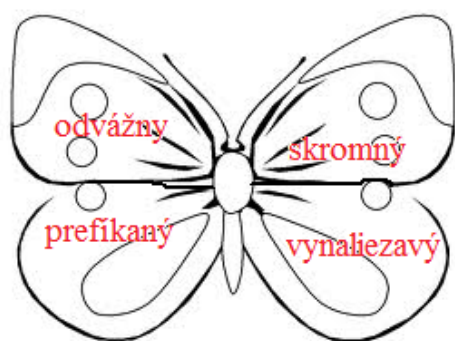
Pro berveľora

c) Na motýle. Pro paparugi

6 Vymaľuj tú časť motýľích krídel, kde sú slová označujúce vlastnosti Deža.

Vymaľuj medveďov, na ktorých je napísané slovo, ktoré sa nachádza v texte. 6
Maľin avri oda kotor andro la paparugakere phaka , kaj hine o lava so vakeren pal
o Dežis.

Maľin avri le ričunen pro save hin pisimen lav, savo šaj arakheha andro tekstos.

Dvaja dobrí a dvaja zlí bratia

Bolo raz jedno veľké mesto. Žilo v ňom veľa necigánov, ale ešte viac cigánskych ľudí. Necigáni žili v pevných kamenných domoch, ale Cigáni v zlých a ošarpaných. Predsa v jednom kamennom dome bývala istá smutná Cigánka s dvoma dcérami Belavi Jak a Ľubi Čhaj, ktoré boli veľmi krásne. Mnohí mládenci prišli za matkou a pýtali jej dcéry za ženy.

Belavi Jak a Ľubi Čhaj boli čudné devy. Každého zaviedli k plotu na konci záhrady, prstom ukázali na tmavý les, kde sa k nebu týčil ostrý skalný končiar, a povedali: „Pozrite! Vidíte tam za lesom tie skaly? Ta choďte, dobre sa poobzerajte, uvidíte, že sa poniže skál pasú dva tátoše. Chyťte ich, privedte sem a zapriahnite do koča. Keď nás trikrát v koči povozíte okolo mesta, vydáme sa za vás.“ Niektorí sa i pokúsili splniť žiadosť dievčat. Lenže zle sa im povodilo. Pod skalami sa na nich vyrútili dva čierne žrebce a všetkých dokaličili. Na okraji toho istého mesta žila chudobná žena a tá mala zasa dvoch synov. Raz im povedala: „Synovia moji, ste už veľkí, a preto je na čase, aby ste sa oženili. „Oženíme sa mamička,“ vyskočili naraz. „ale to ti hovoríme, že sme si už dávno nevesty obzreli a len tie si vezmeme.“

Hneď na druhý deň sa vybrali ku kamennému domu. Dievčence im vysvetlili, kade a ako sa dostanú pod bralá, a mládenci išli. Kone sa jednostaj hrýzli a bili, ale keď zočili mládencov, vzopáli sa a vyrazili. Začali ich kmásať zubiskami a biť kopytami. O malú chvíľu ležali šuhaji na zemi s polámanými kosťami. Dva roky trvalo, kým múdry zelinkár Vareko postavil šuhajov na nohy. Keď sa posledný raz od nich zberal, takto im povedal: „Najskôr matke poďakujte a potom choďte ta pod skaly kone krotiť. Ale nie tak, ako prvý raz. Na to budete potrebovať **tri hrnčeky**. Mám ich **doma**, zastavte sa po ne. Každý Cigán by bol **šťastný**, keby ich mal. Keď do toho najmenšieho naberiem z hocijakej studničky vody a vypijem ju, budem takým silným chlapom, že mi na celom svete páru nebude. A keď si do toho najväčšieho naberiem vody a chlipnem si z nej, hneď zoslabnem, ani za necht sily vo mne nezostane.“

„A načo je ten stredný hrnček, ujec Vareko?“

„Ten je najvzácnejší. Ak sa ním nabere voda, zaraz sa všetka premení na to najlepšie víno.“ Poďakovali sa a šli. No len čo sa stratili v lese, pribehla k Varekovi ich mať. Zelinkár ju posadil na stolec a hovorí:

„Žili vraj kedysi dvaja bratia, ktorí sa už od mala veľmi nenávideli. Jednostaj sa bili, ruvali. Raz priviedla do chalupy dievča a vraj, najskôr ty, starší, sa ožeň. Tebe, mladší, privediem nevestu neskôr. Mladší staršiemu nevestu závidel, začali sa o ňu biť a napokon musela matka devu vydat' za obidvoch. O rok sa im narodila Belavi Jak a o ďalší rok Ľubi Čhaj. No tí dvaja sa bili i potom. Matka v hneve povedala: „Na kone sa premeňte, prekliati synovia, pod bralom sa paste a tam sa bite až do tých čias, kým vás dvaja bratia, nadovšetko dobrí mládenci, neskrotia, neosedlajú, nezapriahnu a toto mesto trikrát s vami neobcválajú.“

„A dievčence Belavi Jak a Ľubi Čhaj o kliadbe vedia?“ „Vedia, ale aj tak si chcú otcov, čo i takých niktošov, oslobodiť.“

Dvaja šuhaji prišli do hory. Pri prvej studničke vyskúšali najmenší z hrnčekov. Nabrali vody, a len čo si trošku chlipli, pocítili obrovskú silu. Nabrali si do toho najväčšieho vody a vyšli na okraj hory. Čierne kone ich hneď zazreli a hnali sa k nim. Chytré postavili na zem hrniec a spotené kone sa pri ňom zastavili. Zohli pysky k vode a chlípali z nej, až ju celkom vypili. Vtedy mládenci vyskočili spoza stromov, vyhupli koňom na chrbty a mocne ich stisli nohami. Tátoše sa zdvihli a behali po širokej lúke. Vyhadzovali pritom zadnými nohami, chceli jazdcov zhodiť. No siláci sa nedali. Napokon sa čierne paripy spenili, zoslabli a dvaja bratia ich poľahky odviekli ku kamennému domu a tam ich zapriahli do nového koča. Posadili do neho Belavi Jak

a Ľubi Čhaj, oni si vysadli na kozlík a strelili bičom. Trikrát obcválali mesto. Len čo šuhaji zoskočili z koča na zem, čierne kone sa premenili na ľudí. „Teraz, bratia, naberte vodičky do tretieho hrnčeka a ta ju, do suda lejte. „Lebo veru, dívajte sa, koľko ľudí sa začalo zbiehať na vaše veselie.“ Svadba trvala dva týždne. A nebola by sa ani potom skončila, keby sa tí dvaja zlí bratia neboli pobili.

Z knihy M. Húževku Čarokrásna Ruca str.76 - 82 (skrátené)

Duj lače the duj na lače phrala

Sas jekhvar jekh baro foros. Dživenas odoj but gadže, no mek buter Roma. O gadže bešenas andro zorale, barune khera u o Roma andro na lače u na šukar. No andro jekh baruno kher bešelas jekh banatošno romňi duje čhajenca so pes vičinenas Belavi Jak a Ľubi Čhaj. So duj džena sas but šukar. But čhave phirenas pal lengeri daj u mangelas len romňende.

E Belavi Jak the Ľubi čhaj sas varesa na ajse sar aver, Sakonenas anenas ki e bar pro agor barate, angušteha sikavenas pro kalo veš, savestar diťholas but učo bar u phenenas: „Dikhen ! Dikhen odoj pal o veš ola bara ? Ta odoj džan, mište dikhen pašal peste u dikhena hoj teleder le barendar duj šukar graja chan e čar. Chuden len, anen len adaj u phanden len andre kočija. Te amenca andre kočija trival džana pašal o foros, džaha pal tumende romeste.“ Varesave čhave the kamle lenge te kerel so o čhaja phende. No na mište obgele. Telal o bara pre lende avri chučile ola graja u sa len doruginde, domarde. Pro agor ole foroske dživelas jekh čori džuvľi u la sas duj čhave. Jekhvar lenge phend'as: „Čhavale mire, imar san bare u avľas vacht, kaj te len romňen. „Laha romňen, dajorije“ u jekhvareste avri chučile. !Ale ada phenas tuke, kaj amen imar čirla peske romňijem dikhl'am u ča len peske laha.“ Maj pro aver d'ives pes ile avri ki o baruno kher. O čhaja len vakerde sar pes dochudena tel o bara u o čhave gele. O graja pes maškar peste marenas, danderenas, no sar dikhle le čhaven, akor ačhile pro duj u demade avri. Chudne len te danderel, te čhingerel, te ruginel le kopitenca. U tel o charno momentos so duj džene imar pašľonas pre phuv phagerde kokalenca. Duj berša oda pregele, medik o god'aver zelinkaris Vareko, len ačhad'as pro pindre. Sar imar lendar džalas, avka lenge phend'as: „Maj sigeder pal'ikeren tumara dajake u pal'is džan odoj tel o bara le grasten te kherutňarel. Al'e na avka sar jekhtovar. Pro oda tumenge kampela trin kučora. Hine ke mande khere, aven vaš lenge. Sako Rom elas bachtalo te len elas. Te odi so hiňi nek

cikneder lava pañi andal akarsavi chañigori u pijava la, avava ajso zoralo murš, kaj pre igisno luma zoraleder na ela. U te andro mek bareder kučori lava pañi u sikra latar pijava akor savori zor mandar džala avri, añi pal o naj mänge la zoratar na ačhela.“

„U pre soste hiñi e maškarutñi kučori kaku Vareko ?“

„Odi hiñi maj kučeder. Te pes laha lel pañi, maj savore pañestar ačhel mek lačheder mol.“ Palikerde u gele. No so sar našilw andro veš, priprastand'il'as ki o Vareko lengeri daj. O Zel'inkaris la diñas te bešel a phenel: „Hoj varekana dživenas duj phrala, save terñipnastar pes na rado dikhenas. Sakovar pes marenas, the cirdenkernas. Jekhvar and'as andro kheroro čha u phend'as, sigeder tu phureder leha romña. Tuke, ternedereske anava bora pal'is. O terneder phral le phuredereske la bora irigenelas u chudñas pes le phraleha vaš e bori te marel u avka e daj diñas la čha romñake so duje phralenge. Pal o berš pes lenge ul'il'as e Belavi Jak u pal o dujto berš e Lubi Čhaj. No ola duj džene pes marenas dureder. E daj andre cho'i phend'a: „Graja tumendar te ačhen, benguñale čhave, tel o baro bar chan e čar u odoj pes maren dži akor, dži kana tumen duj phrala, but lačhe čhave pre tumende na bešena, na phandena tumen andro verdan u ada foros trival naobdenašena.“

„A o čhaja e Belavi Jak the e Lubi Čhaj pal oda keriben džanen ?“ „Džanen, no the avka kamen peskere daden, so the ajse močkošen, te odphandel.“

O duj čhave avle andro veš. Paš e jekhto chañigori ile e mek cikneder kučori. Ile andre late pañi no so ča latar pile, šunde andre peste but bari zor. Ile pañi andre mek bareder kučori u gele pro agor vešeske. O kale graja len dikhle u mukle pes te tradel kija lende. Sig thode pre phuv e mekbareder kučori u o graja save khaml'ile, ačhade paše odi kučori. Mukle tele o muja u pijenas andal e kučori savoro pañi. Akor o čhave save sas garude pal o kaštune, chučile lenge pro dume zoraes len kikidle le čangenca. O graja uš'ile u denašenas pal o buchlo ritos. Čhivkerenas opre palune pindrenca u kamle le pal peste tele te čhivel. No o zorale čhave nadine pes. Pro agor pro kale paripi gel'as avri pena, našade e zor u o duj phrala len len ile ki o baruno kher u odoj len phandle andro nevo verdan. AQndro verdan dine te bešel la Belavi Jak the e Lubi Čhaj u o čhave bešte anglal u l'ivinde le bičoha /kančugaha/. Trival obdenšte o foros. Maj sar o čhave chučile tele pal o verdan, kale grajendar ačhile manuša. Akan phral len pañi andre trito kučori o doj andre bečka la čhoren. „Bo pro čačipen, dikhen keci manuša aven pro tumaro bijav.“ O bijav sas duj kurke u añi ako na ul'ahas le bijaveske agor, te ola duj rosna phrala na mardehas.

- 1 Zakrúžkuj správnu odpoveď: Ako sa volali sestry z rozprávky? Ker andro kružkos čačipnaskero pheñiben: Sar pes vičinenas o pheña andal e paramisi ?
- Belavi Čhaj a Lubi Jak
 - Belavi Čhaj a Lubi Čhaj
 - Belavi Jak a Lubi Čhaj

3 Dopln slová z textu rozprávky do viet:

3 Dothov o lava andal e paramisi andro veti

Na to budete potrebovať hrnčeky. Mám ich zastavte sa po ne.
 Pro oda tumenge kampela.....kučora. Hine man.....aven vaš lenge
 Každý Cigán by bolkeby ich mal. Sako
 Rom elas.....te les elas.

2 Meno a priezvisko spisovateľa, ktorý napísal rozprávku sa dozvieš tak, že napíšeš prvé slabiky z pomenovania obrázkov a spojíš ich do slova.

2 O nav, the o dujto nav le spisovateľiskero so pisind'as e paramisi pes dodžaneha avka, hoj le obrazkendere navendar pisineha ešebna slabiki u kereha lendar lava

- 1 Dávame do nej ovocie
 1 Thovas andre e ovoca

- 2 Malé lano
 2 cikno šelo

1	2
---	---

- 1 Zakuklí sa a z kukly vyletí motýľ
 3Je to zelenina, nakladáme ju do suda

- 1 Kukľinel pes u andal e kukla e paparuga avri urňa'ol.
 3 Oda hin zeleňina u rakinas la andre bečka.

2 ŽEV

1	2 ŽEV	3
---	-------	---

Spisovateľ sa volá
O spisovateľis /lekhado/ pes vičinel

.....

4 Čo dokázali hrnčeky? Dvojice pospájaj.

4 So dokazinde o kučora ? Ola so džan paš peste, de pija peste

najmenší hrnček	vodu premení na víno
<i>mek cikneder kučori</i>	<i>le pañestar, kerel mol</i>
stredný hrnček	kto sa z neho napije zoslabne
<i>maškaruñi kučori</i>	<i>ko latar pijelnašavla e zor</i>
najväčší hrnček	kto sa z neho napije bude silný
<i>mek bareder kučori</i>	<i>ko latar pijela, ela zoralo</i>

5 Je to pravda? Nesprávnu odpoveď prečiarkni.

5 Hin oda čačipen ? Rosno pheñiben prečijarkin.

Belavi Jak a Ľubi Čhaj boli sestry

Belavi Jak the e Ľubi Čhaj sas pheña.

Keď nás dvakrát v koči povozíte okolo mesta, vydáme sa za vás.

Te duvar amen le verdaneha lena pašal o foros, džaha oak tunebde

Matka oženila s dievčaťom staršieho syna

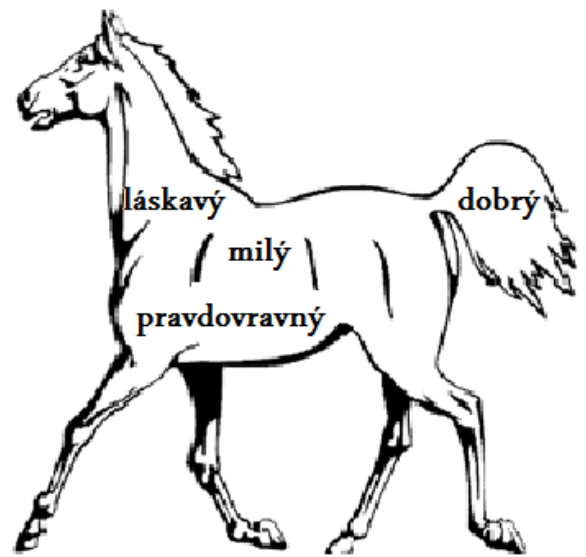
E daj diña la čha pal o phurede čhavo.

Matka povedala synom: „Na kone sa premeňte, prekliati synovia.“

E daj phend'as le čhavage: „Grajenge te ačhen, benguñale čhave.“

6 Koňa s vlastnosťami, ktoré by si chcel/-a mať vymaľuj hnedou farbičkou, koňa s vlastnosťami, ktoré by si nechcel/-a mať vymaľuj žltou farbičkou. Napíš do rámčeka, ktoré sú dobré, a ktoré zlé vlastnosti.

6 *Le grajes, saveskero sokašis tuke hin pre kedva u kamehas les prekal peste, mañin avri kavejiko farbičkaha, u save grajes nakamehas mañin avri šargona farbičkaha. Andre ramka pisin save lačhe u save nalačhe sokaša len hin.*

7 Napiš zlé aj dobré vlastnosti z predchádzajúcej úlohy v slovenskom aj rómskom jazyku. Pisin save lače u save nalače sokaša andal e buči so hiňi angle adi.

Zlé vlastnosti:

Na lače sokaša _____

Dobré vlastnosti:

Lače sokaša _____

Zoznam použitej literatúry

HÚŽEVKA, M.: Čarokrásna Ruca. Bratislava: Mladé letá, 1979.

https://www.google.sk/search?q=oma%C4%BEOv%C3%A1nka+moty%C4%BE&oq=oma%C4%BEOv%C3%A1nka+moty%C4%BE&aqs=chrome..69i57j0.9874j0j7&sourceid=chrome&espv=210&es_sm=93&ie=UTF-8

<http://www.omalovanky.sk/omalovanka-sport/472-krasokorculiari>

<https://www.google.sk/search?q=oma%C4%BEOvanky+medve%C4%8F&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=dwiEUuOmJszAswaUnYCADQ&ved=0CC0QsAQ&biw=1366&bih=632>

<https://www.google.sk/search?q=oma%C4%BEOvanky+kone&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=xgiEUoPoD4KVtQb7-oHQDw&ved=0CDUQsAQ&biw=1366&bih=632>

LACKOVÁ, E.: Rómske rozprávky. Košice: Východoslovenské vydavateľstvo, 1992. ISBN 80-0049-5.

ŠÁNDOR, J.: Paramisi / Príbeh. Bratislava: Kultúrne združenie národností a etník Slovenskej republiky, 2009. ISBN 978-80-89397-09-9.